

ט"ו בשבט

TU BIŠVAT

NOVA GODINA DRVEĆA

Ledor Vador

Ledor Vador je obrazovni projekat Saveza javerejskih opština Srbije

Publikacija je namenjena deci i omladini, u nadi da će svako od vas pronaći nešto interesantno i prilagođeno vašem uzrastu.

*Ovu publikaciju priredile su koordinatorke projekta
Sonja Viličić i Mila Stojanović*

Januar 2019.

Ledor Vador je obrazovni projekat Saveza javerejskih opština Srbije

Publikacija je namenjena deci i omladini, u nadi da će svako od vas pronaći nešto interesantno i prilagođeno vašem uzrastu.

*Ovu publikaciju priredile su koordinatorke projekta
Sonja Viličić i Mila Stojanović*

Januar 2019.

Hamiša Asar Bišvat ili skraćeno Tu Bišvat, znači petnaesti dan meseca švata i stari jevrejski rabini u knjizi koja se zove Talmud pominju ovaj praznik kao Novu godinu drveća.

Danas u Izraelu Tu bišvat označava početak proleća. Omladina, đaci i deca provode taj dan u prirodi, u pesmi, igri i u sađenju drveća.

Jedan od običaja vezanih za Tu bišvat jeste da se tog dana pojede neka nova voćka – voćka koja još uvek nije probana u datoj sezoni.

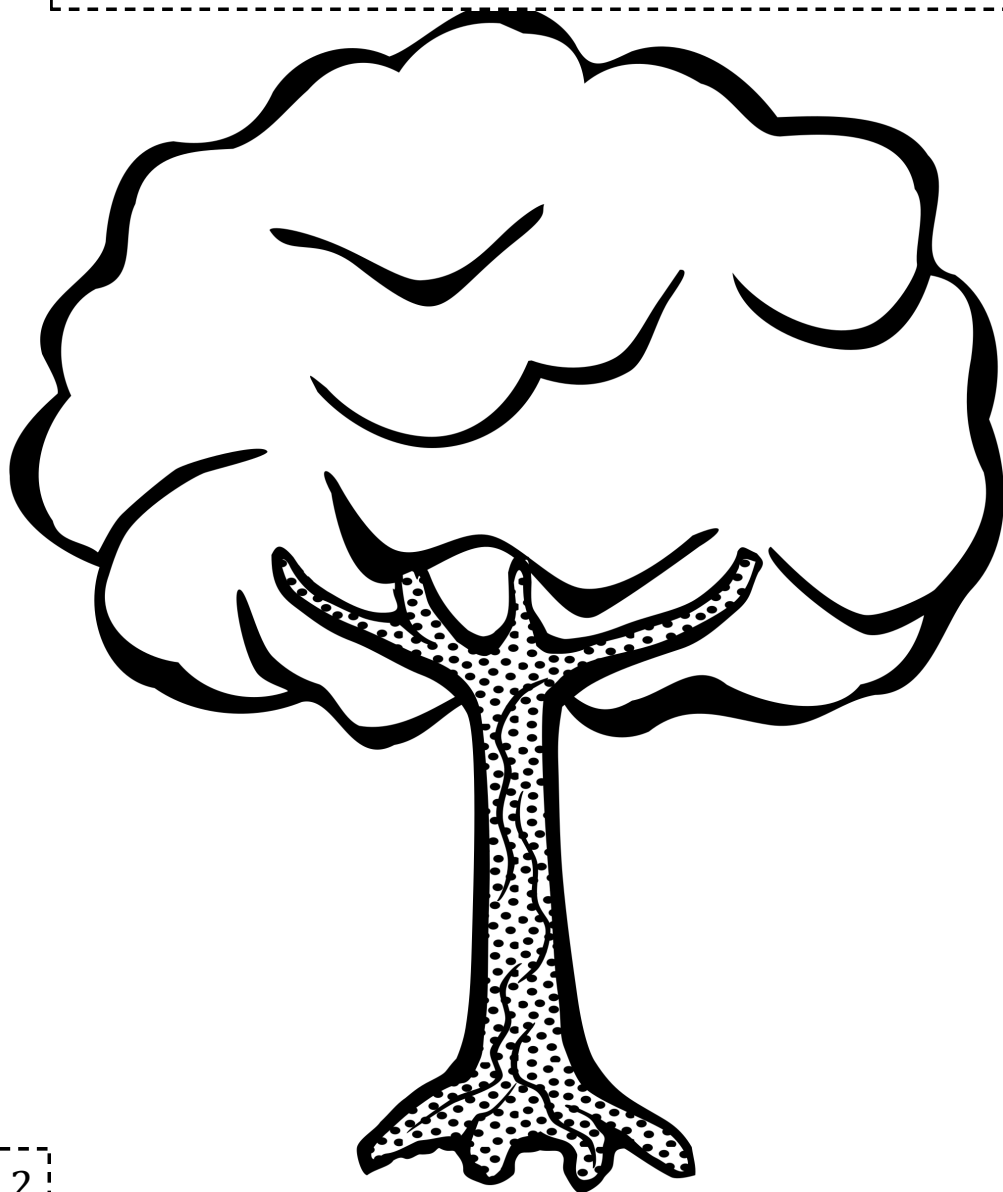
Neki imaju običaj da ovog dana jedu plodove po kojima je poznata zemlja Izrael – pšenicu, ječam, grožđe, nar, smokve, masline i urme.

Postoji i običaj sađenja drveća na ovaj dan, što je obično praćeno predavanjima i sadržajima vezanim za podizanje svesti o očuvanju životne okoline.

Kao Nova godina drveća, 15. dan meseca švata označava i neku vrstu rođendana svih stabala, nezavisno od toga kad su posađena! To čak znači da stablo posađeno par nedelja pre Tu Bišvata započinje svoju drugu godinu već sa nekoliko nedelja „starosti“, dok će stablo posađeno odmah nakon praznika u svoju drugu godinu ući tek godinu dana kasnije.

Zašto je važan rođendan drveća? Po zakonu (halahi) iz Tore - knjiga Levitska 19:23, plodovi drveća ne smeju da se jedu prve tri godine starosti stabla:

A kad dođete u Zemlju i zasadite raznog voća, obrežite mu vrhove, i tri godine ga pustite da raste i plod njegov za to vreme ne jedite .

Zadatak

Drveće može da rađa plodove, šišarke ili da cveta.

Ako bi ti zasadio/la drvo, koje može da rađa plodove, koji bi to plodovi bili?

Nacrtaj ih na ovom drvetu.

Tora često govori o drveću kao o simbolu plemenitosti i dobrote. „Pošten čovek je kao drvo pokraj potoka, koje daje plodove na vreme i čije lišće nikad ne vene” (Psalam 1, 3).

Honi i drvo

Talmud (Ta’anit 23a)

Jednoga dana Rabin Johanan hodao je putem i ugledao nekog čoveka koji je sadio mladicu rogača. To je bio Honi.

Rabi Johanan ga upita:

- Za koliko će godina to stablo doneti ploda?

Ovaj mu reče:

- Posle sedamdeset godina.

Rabi Johanan upita:

- Jesi li ti siguran da ćeš živeti sedamdeset godina?

Honi mu dogovori:

- Ja sam našao na ovom svetu stablo rogača koje mi je otac posadio. Zato i ja sadim drvo, jer hoću da ga ostavim svojoj deci.

Zadatak

Honija nazivaju Crtač krugova. Pronađi na internetu celu priču o Honiju Crtaču krugova i saznaj zašto ga baš tako zovemo.

Rođendan

„Sutra je nečiji rođendan“, reče nastavnica.

„Čiji je rođendan? Hanin?“ upitaše deca.

„Ne, nije mi rođendan!“ nasmejala se Hana.

„Davidov?“

„Ne, nije“, reče David.

„Čiji je onda rođendan?“, pitali su svi ponovo.

„Sutra nije rođendan nekog dečaka ili devojčice“, reče nastavnica.

„Već je rođendan drveća!“

„A našem drvetu na igralištu... Da li je i njegov rođendan?“

„Da! Sutra je rođendan svakog stabla!“ odgovorila je nastavnica.

„A šta da mu poklonimo?“ Upita Adam .

„Pa... naše drvo uživa kada je u društvu prijatelja, tako da predlažem da zasadimo biljke oko njega.“, reče nastavnica.

Sutradan je ceo razred zasadio male biljke oko drveta. Staro drvo je bilo veoma srećno jer se više nikada nije osećalo usamljeno.

U književnosti,
naročito dečijoj,
drvo je česta tema.

Sadi drvo

Gde god nađeš zgodna mesta,
tu drvo posadi!
A drvo je blagodarno
pa će da nagradi,
nagradiće izobiljem
hlada, ploda svog,
nagradiće bilo tebe
bilo brata tvog.

Jovan Jovanović Zmaj

Vremenom su se razvijali raznoliki običaji vezani za praznik Tu Bišvat. Na primer, u našim krajevima je običaj da se na sto iznose razne vrste voća i recituju se Psalmi, a deci se pripremaju paketići sa voćem.

Zadatak

Iako je u našim krajevima još hladno i nije pogodno vreme za sađenje drveća, ipak možemo nešto zasaditi.

Potrebno je da pripremiš:

Staklenu teglu ili plastičnu flašu
(plastičnoj flaši iseći gornji deo)

Makaze

Samolepljivi kolaž

Zemlja

Seme pšenične trave (koje nazivaju i „seme zimske pšenice“)

Dekoriši posudu po želji koristeći samolepljivi kolaž papir. Kada je posuda spremna, u nju stavi zemlju, na koju treba da poređaš pšenicu, koja je stajala u vodi preko noći. Od gore prekri zrna sa još malo zemlje. Svakodnevno kvasi tj. prskaj sa vodom koja nije previše hladna

U Tori se nalazi rečenica koja opisuje da postoji pet vrsta voća i dve vrste žitarica koje se povezuju sa zemljom Izrael.

<p>Teana</p> <p>תַּאֲנָה</p>	<p>Anavim</p> <p>עֲנָבִים</p>	<p>Tamar; Tmarim</p> <p>תְּמָרִים</p>	<p>Rimon</p> <p>רִמון</p>
<p>Šeora</p> <p>שְׂעוֹרָה</p>	<p>Hita</p> <p>חֵיטָה</p>	<p>Zait; Zejtim</p> <p>זַיִתִּים</p>	

Zadatak

Zaokruži kako mi nazivamo ove plodove.

smokva

maslina

jabukam

urma

jagoda

malina

nar

kajsija

kruška

grožđe

pšenica

ječam

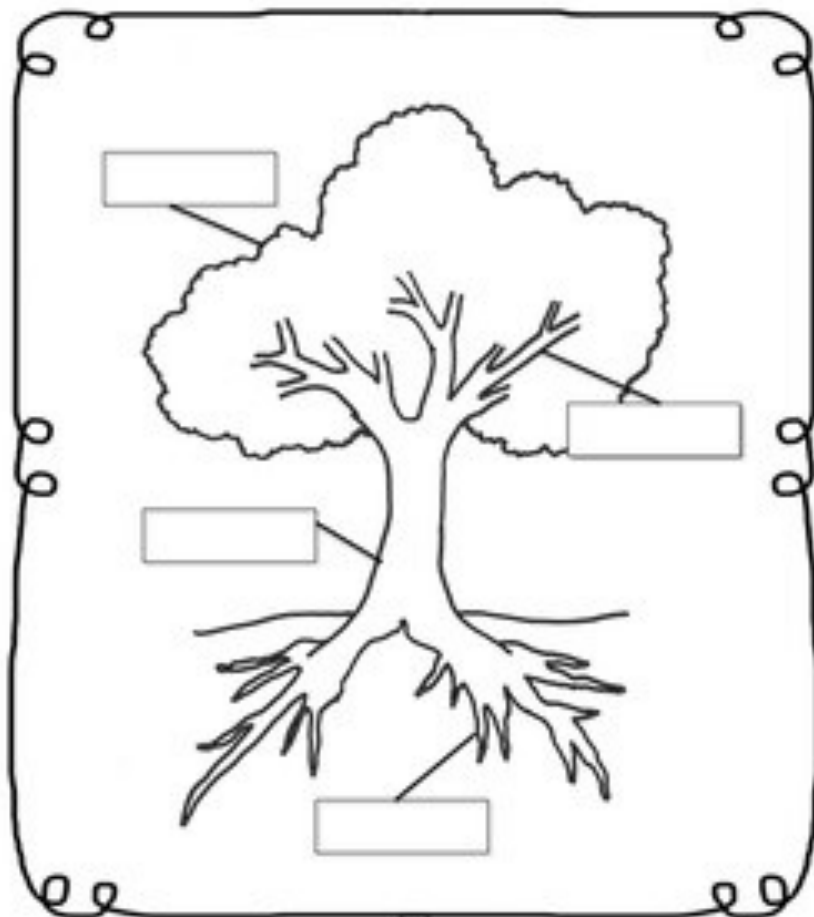
banana

lubenica

mango

Zanimljivosti:

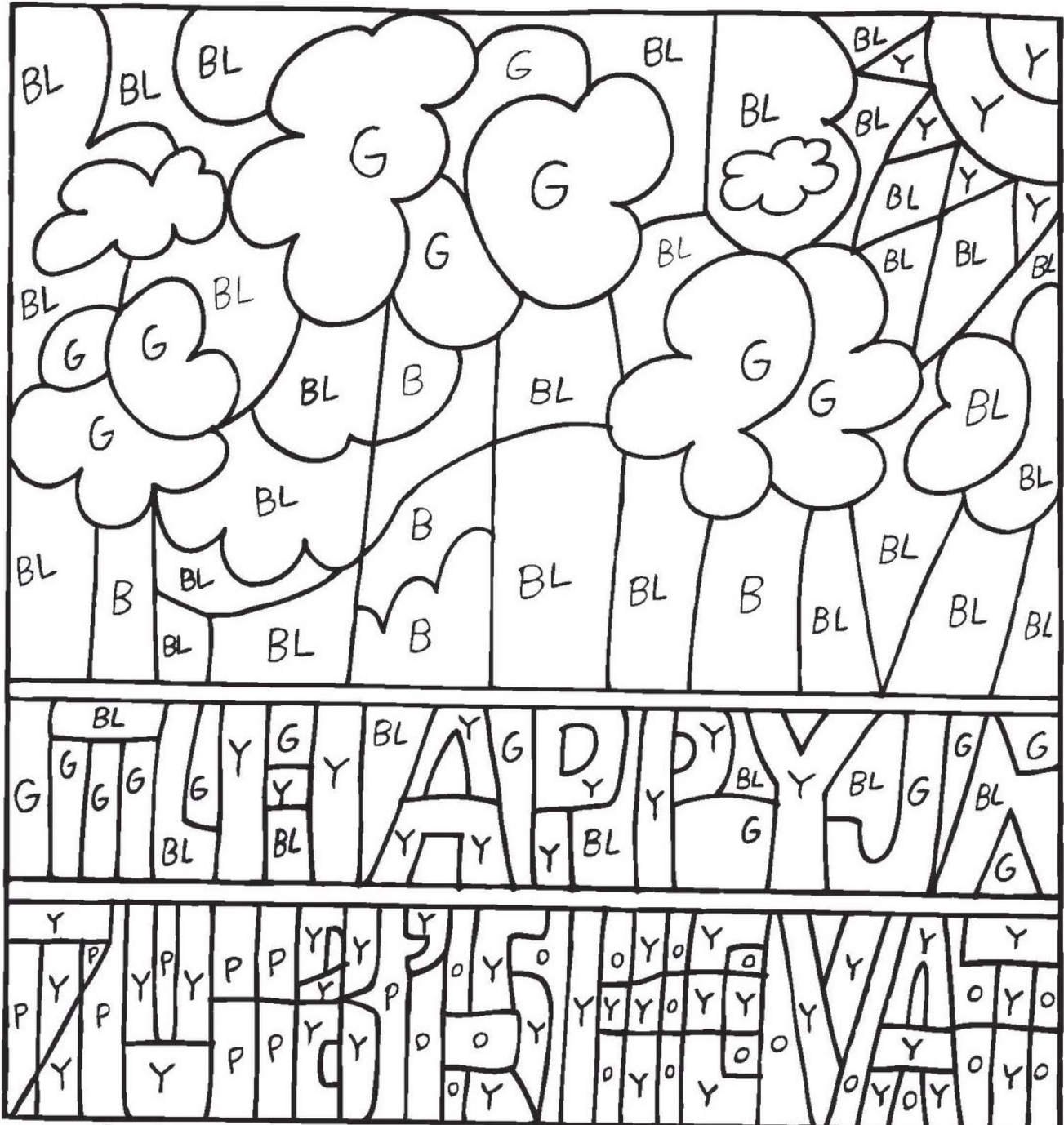
- Običaj u Iraelu je da se za svakog novorođenog dečaka zasadi kedar, visoko uspravno i snažno drvo - simbol snage, a za devojčicu čempres - simbol nežnosti i lepote. Detetov zadatak dok raste je da se stara o svom stablu. Od grana tog stabla se za venčanje prave držači za baldahin (hupa).
- Izrael je država koja je u 21. vek ušla sa većim brojem stabala nego što ih je imala u 20. veku.
- Organizacija Keren Kajemet je do sada zasadila više od 240 miliona stabala, u proteklih 116 godina koliko postoji.

Zadatak

U odgovarajuća polja upiši nazive delova drveta

Koristeći šifre koje se nalaze ispod, oboji sliku i prikazaće ti se posebna poruka. Ostavi prazna bolja nebojena.

R - Crvena O - Narandžasta Y - Žuta B - Braon
 BL- Plava G - zelena P - Ljubičasta

Midraš je rabinska interpretacija tekstova iz Tore i često zanimljiva i kreativna verzija poznatih priča iz Tore.

Midraš iz zbirke Kohelet Raba (c. 8.-10. vek n.e.) odnos prema drveću povezuje sa stvaranjem sveta:

Kada je Bog stvorio prvog čoveka, odveo ga je da mu pokaže sva stabla u Rajskom vrtu i reče mu: „Vidi moj rad - kako je lep i vredan hvale. I sve što sam stvorio, stvorio sam za tebe. Budi pažljiv da ne uproprastiš i ne uništiš moj svet, jer u suprotnom neće biti nikoga ko će uništeno popraviti.”

Zanimljivo je da u ovom Midrašu fokus nije na celom Rajskom vrtu, već specifično na drveću. Drveće je ovde ono koje predstavlja prirodni svet i plod Božjeg rada. A drveće je i ono što od gole zemlje stvara plodnu sredinu za druge biljke i životinje.

Nekoliko vekova kasnije Španski rabin Bahajei (ben Asher ben Hava, 13. vek) je zapisao:

Komentatori objašnjavaju da život čovekov i njegove hrane [potiče] od drveta sa polja... i mudre nacije, pune razumevanja, ne uništavaju bezrazložno nešto toliko vredno, i zbog toga nemoj poseći stablo u polju već ga radije zaštititi od uništenja i oštećenja, i koristi se njime.

U osmosmerki pronadi sledeće reči

NOVA GODINA

VOĆE

LIŠĆE

TU BIŠVAT

URME

KOLAČ

KRUŠKA

POMORANDŽA

BANANA

SMOKVE

BADEMI

IZRAEL

DRVEĆE

LIMUN

MASLINE

JABUKE

A	S	N	D	V	F	G	L	H	T	J	K	L	Č	P
C	O	O	E	O	R	T	I	Z	U	R	M	E	I	O
D	R	V	E	Ć	E	V	Š	B	B	N	E	M	R	T
U	A	A	I	E	O	P	Ć	Č	I	Z	R	A	E	L
Z	S	G	R	O	Ž	Đ	E	Đ	Š	J	Š	S	Ž	I
T	I	O	R	E	A	S	DŽ	F	V	A	G	L	H	M
B	A	D	E	M	I	Č	L	K	A	B	H	I	J	U
M	N	I	B	V	C	P	A	S	T	U	D	N	F	N
Ć	Č	N	L	K	J	R	S	M	O	K	V	E	G	H
Ž	B	A	N	A	N	A	C	V	NJ	E	N	N	M	G
Š	P	O	I	Z	U	Z	T	N	R	E	S	A	D	F
P	O	M	O	R	A	N	DŽ	A	M	N	B	V	C	A
H	J	K	L	Ž	Š	I	O	R	P	Đ	F	G	D	S
M	M	Č	A	L	O	K	R	U	Š	K	A	Z	T	E

Tu Bišvat kolač koji se ne peče

Sastojci:

- 1 šolja suvog grožđa
- 1 čaša urmi (bez koščica)
- 1 šolja suvih kajsija
- 1 šoljica oraha
- 1 kašičica cimeta
- Mleveni kokos

Uputstvo za pripremi:

Samelji sve plodove. Pomešajte ih i dodaj cimet.

Napravi kuglice i umotaj ih u mleveni kokos.

Zum Zum Zum ...

Zum, gali-gali-gali, Zum gali-gali,

Hehaluc lema'an avoda
avoda lema'an hehaluz

Cadik Katamar

Cadik katamar jifrah
Ke Erec balvanon jisge

Maim, Maim

Ušavtem maim besason mimainei haješua x2
Majim majim majim majim, hej, majim besason x2
Hej, hej, hej, hej
Majim majim majim majim, hej, majim besason x2

Ekološka lista

Ova „Ekološka lista“ uključuje stvari koje ljudi rade kako bi se brinuli o Zemlji. Pročitaj i prodiskutuj o tome kako mi kao pojedinci, prijatelji i porodice možemo brinuti o planeti Zemlji. Prvo pročitaj listu i opiši na koji način svaka stavka utiče na planetu Zemlju. Razmisli šta još možeš da dodaš na ovu listu i napiši ispod. Zatim, štikliraj one stvari koje već radiš. Na kraju, stavi zvezdicu pored još jedne stavke koju možeš zajedno sa celom svojom porodicom da počneš da radiš kao Tu Bišvat odluku ove godine.

- ⇒ Isključi vodu dok pereš zube
- ⇒ Odvajaj smeće u tri kategorije: recikliranje, kompostiranje i ostalo smeće
- ⇒ Isključi svetla kada napustiš sobu
- ⇒ Koristi obe strane papira za pisanje
- ⇒ Kad planinariš i posećuješ parkove, kreći se označenim stazama
- ⇒ Kupuj voće i povrće od lokalnih poljoprivrednika
- ⇒ Šetaj, koristi bicikl i javni prevoz kad god je to moguće
- ⇒ Sadi stabla u svom dvorištu ili komšiluku

⇒ _____

⇒ _____

⇒ _____

ט"ו בשבט

TU BIŠVAT

SEDER

Ledor Vador

Ledor Vador je obrazovni projekat Saveza javerejskih opština Srbije

Publikacija je namenjena deci i omladini, u nadi da će svako od vas pronaći nešto interesantno i prilagođeno vašem uzrastu.

*Ovu publikaciju priredile su koordinatorke projekta
Sonja Viličić i Mila Stojanović*

Januar 2019.

BLAGOSLOVI ZA TU BIŠVAT SEDER
(Osnovni Blagoslovi)

BLAGOSLOV ZA VINO

(Ovaj blagoslov se može izgovoriti pre svake čaše vina koja se popije)

B aruh ata Adonaj, Elohejnu melech haolam, borei pri hagafen.

Blagosloven si Ti, Gospode Bože naš Kralju sveta, što si stvorio plod vinove loze.

ŠEHIJANU

(Ovaj blagoslov se može reći pre nego što se jede bilo koje voće po prvi put u godini)

B aruh ata Adonaj Elohejnu melech haolam, shehijanu vekimanu vhighianu lazman haze.

Blagosloven da si Ti, Onaj koji nas je održao živima kako bismo doživeli ovaj trenutak.

BLAGOSLOV KOJI SE IZGOVARA NAKON JELA RAZLIČITOG VOĆA

B aruh ata Adonaj Elohejnu melek haolam, borei nefašot rabot vehesronan, al kol ma shebarata, lehahajot bahem nefesh kol hai, baruh haj haolamim.

Blagosloven da si Ti, Onaj koji je stvorio toliko različitih živih bića, koje sve trebaju jedna drugu, kako bi stvorile jedan Život isprepletan kroz sve njih, kao jedna duša. Blagosloven da je Život svih svetova.

U noći Tu Bišvata ili prethodne noći, organizujte Seder za vašu porodicu i prijatelje. To možete da uradite kao deo večere ili posle večere. Postavite sto i pripremite sledeće stvari:

Crveno i belo vino (za decu sok od grožđa)

Voće koje se ljušti, kao što je narandže, bademi, orasi, nar

Plodovi sa košticama kao što su masline, datulje (urme), kajsije, trešnje

Voće koje jedemo cele kao što su smokve ili borovnice

Voće, biljke ili začini koji su nevidljivi očima kao što je miris cimeta, ruzmarina ili lovorovog lista

Možete početi tako što ćete ispričati ovu priču

Dva čoveka su se borila za deo zemlje. Obojica su tvrdila da je to zemljište njihovo. Konačno, kako bi rešili nesuglasice, pozvali su svog učitelja i pristali da prihvate onu odluku koju učitelj donese. Učitelj je pažljivo saslušao prvog čoveka, a zatim i drugog.

Ponovio je pitanje koje ih je mučilo: „Kome pripada zemlja?”

Oba čoveka su u glas rekla: „To je pitanje!”

„Pitanje se odnosi na zemlju,” rekao je učitelj, „Da čujemo šta zemlja ima da kaže.”

Dva muškarca su odvela učitelja na sporno zemljište. Na iznenađenje muškaraca, učitelj je prislonio uho na tlo i oslušnuo.

Zamišljeno klimnuvši glavom, rekao je: „Slušao sam zemlju i kaže da ne pripada nijednom od vas!”

„Šta!??!” uzviknu muškarci.

„Zemlja kaže da vi njoj pripadate”, rekao im je učitelj.

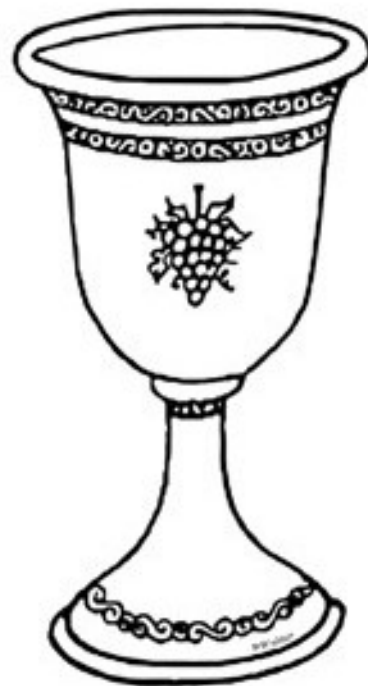
Upravo ćemo proslaviti Tu B'Shvat

Počeo je da se slavi kao poljoprivredni praznik i slavili su ga mistici u srednjem veku, a danas proslavljamo zemlju. Sipajte svima prvu čašu vina. Prva čaša je ispunjena belim vinom koje simbolizuje miran san i zimski biljni svet.

Pijemo prvu čašu vina i izgovaramo:

***Baruh ata Adonaj, Elohejnu meleh ha-olam,
borej pri hagafen.***

Da si blagosloven ti Večni, Bože naš, Kralju sveta,
koji stvara plod vinove loze.

Objašnjenje voća koje ćemo jesti na ovom Sederu

Na ovom Sederu ćemo jesti mnogo različitih vrsta voća, ali ćemo ih podeliti u tri grupe.

Neke plodove treba oljuštiti pre nego što ih pojedemo: njihova kora nije za jelo. Drugi plodovi imaju unutrašnje jezgro ili koštice koje ne možemo jesti. U trećoj grupi je voće koje možemo jesti u celosti.

Neki ljudi razmišljaju o tome kako se te tri različite grupe mogu porediti sa različitim vrstama ljudi, ili različitim vrstama iskustava.

Šta mislite, šta za vas može da znači podela polodova na ove tri grupe?

Poslužite narandžu, orahe, nar ili bademe, koji su plodovi sa opnom koju ne možemo da jedemo. Recite blagoslov i pojedite plod.

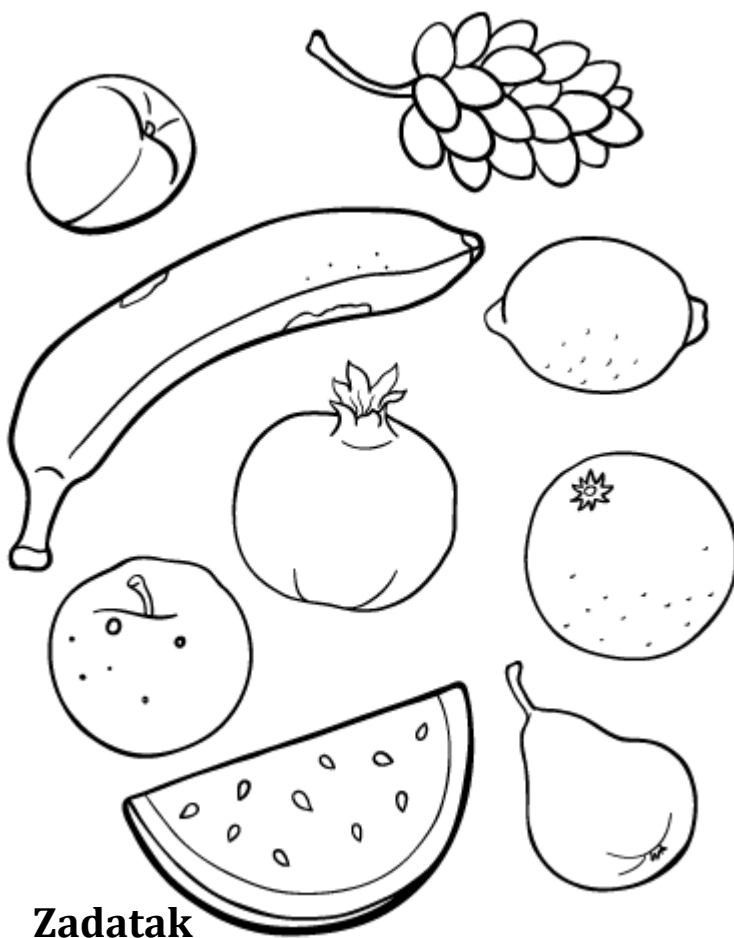
a) Baruh ata Adonaj Elohejnu meleh haolam, borei pri haec.

Blagosloven si Ti, Gospode Bože naš, Kralju sveta, koji stvara plod drveta.

b) Baruc ata Adonaj Elohejnu meleh haolam, borei pri haadama.

Blagosloven si Ti, Gospode Bože naš, Kralju sveta, koji stvara plod zemlje.

Iako spolja izgleda kao da je nejestivo, kada se oljušti, sadrži poklon koji nadmašuje njihov spoljašnji izgled. Kao zima, kada je sve u stanju mirovanja i kada je sve skriveno, ovo voće i orašasti plodovi u sebi sadrže potencijal da otkriju šta je skriveno unutar njih. Zbog svoje tvrde opne, ova hrana može da predstavlja ljudsku tendenciju da sudi o drugima po njihovom spoljašnjem izgledu. Takođe, mogu da predstavljaju načine na koje se odvajamo od drugih ljudi. Kada jedemo ovo voće podsećamo se da ko god da smo, svi nosimo u sebi iskru.

Zadatak

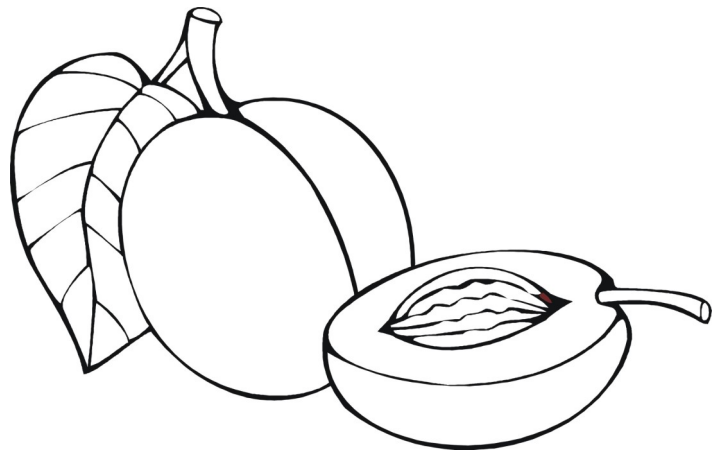
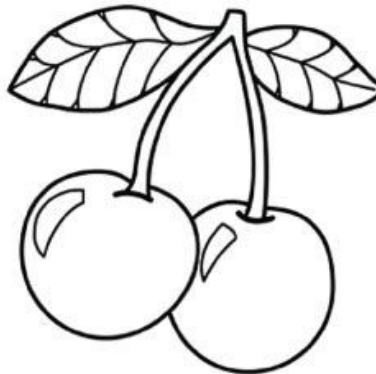
Obojite samo voće koje ima opnu

Tokom Sedera, možete pročitati i diskutovati tekst iz Tore:

Šest godina sej seme na svojoj zemlji i sakupljaj njen rod. A sedme godine ostavi je neka bude neobrađena i neka se siromašni iz tvog naroda hrane od nje. Što oni ostave, neka pojedu poljske zveri. Tako radi i sa svojim vinogradom i sa svojim maslinjakom. (Izlazak, 23: 10-11)

Razgovarajte o ovim pitanjima:

- Šta znače ovi stihovi iz Tore?
- Šta nas ovaj tekst uči o zemlji?
- Koje ideje možemo koristiti u našim svakodnevnim životima koji su inspirisani ovim zakonom?

Sipajte drugu čašu. Ovaj put, ispunite čašu većim delom, belim vinom, ali dodajte malu količinu crvenog vina, tako da mešavina bude svetlo roze boje.

Poslužite masline, kajsije, višnje ili datulje (urme). Ovi plodovi nemaju spoljašnju opnu koja se mora odbaciti, ali oni imaju seme ili unutrašnje jezgro koje ne možemo da jedemo. Iako odbacujemo koštice voća, one su seme, način preporoda. Ovo voće nas podseća da je svako drvo koje cveta nekada bilo golo i da način preporoda ponekad može doći sa najudaljenijih, zaboravljenih mesta. Ono simbolizuje potencijal u nama, koji još nismo iskoristili.

Još jednom pročitajte blagoslov nad vinom i popijte ovu drugu čašu. Sada pročitajte blagoslov o ponovnom jedenju voća i jedite plodove iz ove grupe.

Tekstovi za diskusiju

Ako mnogo dana držiš pod opsadom neki grad boreći se da ga osvojiš, nemoj uništavati sekirom drveće oko njega. S tog drveća možeš da jedeš i zato ga ne seci. Zar je drvo u polju čovek da ga opseđaš? (*Ponovljeni zakoni 20:19*)

Razgovarajte o ovim pitanjima:

- Šta znači ovaj stih iz Tore?
- Šta nas ovaj tekst uči o zemlji?

Ko god uništi bilo šta što bi moglo biti korisno drugima, krši zakon Bal Tašliha. [Ne uništavaj] (*Vavilonski Talmud, Kodašim 32a*)

To je zakon koji je zasnovan na stihu iz Ponovljenog zakona koji smo već pročitali, a govori o tome da se ne uništava drveće naših neprijatelja u vreme rata.

- Šta možemo iz ovih rečenica da naučimo i zaključimo?

Sipajte treću čašu. Ovaj put, koristite pola belog i pola crvenog vina – iako će drveće biti plodno, njihov rast nije završen. Još toliko toga će biti stvoreno.

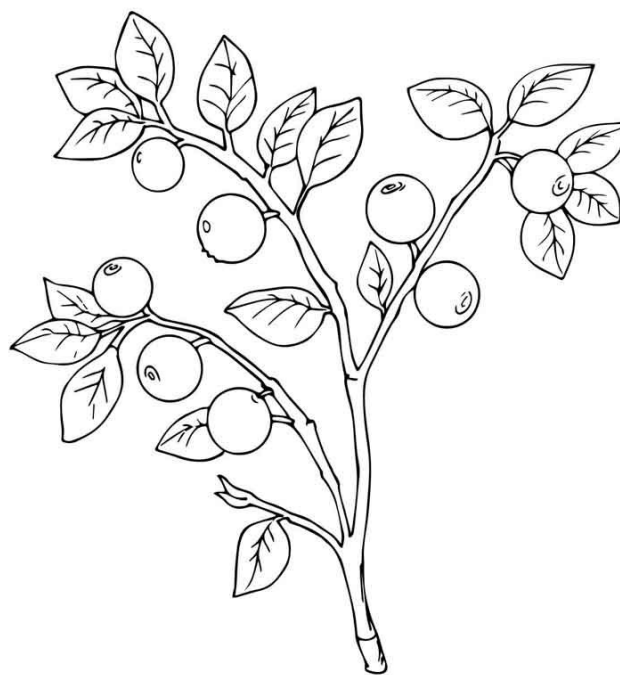
Poslužite smokve, suvo grožđe, borovnice, maline, bobice, voće koje je potpuno jestivo. Ovo voće nas podseća na celost sveta, gde ništa nije uzalud potrošeno i sve se neguje. Možemo gledati na ovo voće kao na plodove naših stvaranja i dela i razmisliti kako da produbimo našu vezu sa svetom i zemljom.

Još jednom pročitajte blagoslov nad vinom i popijte treću čašu. Recite blagoslov još jednom nad voćem i pojedite nešto iz treće grupe plodova.

Stih iz knjige Priča Solomonovih, često se peva kada se Tora vraća u Aron HaKodeš, Sveti orman: „Tora je drvo života svima koji se čvrsto drže nje i svi koji se pridržavaju Tore su srećni.“ (Priče Solomonove 3:18)

Razgovarajte o ovim pitanjima:

- Zašto je Tora predstavljena kao drvo?
- Šta mislite da znači kada se kaže da je Tora kao drvo života?

Koliko ima borovnica, a koliko listova na slici?

Borovnica: __

Listova: __

Stigli smo do poslednje čaše vina. Sipajte četvrtu čašu crnog vina sa nekoliko kapi belog. Par kapi belog vina u crvenom nas podseća na prvu čašu ovog Sedera i na cikličnu prirodu godišnjih doba. Uzmite neko voće, biljku ili začim koji su nevidljivi očima, kao što si u miris cimeta, ružmarina ili lovorovog lista.

Ovaj poslednji deo predstavlja ono što je nevidljivo oku. Umesto što jedemo voće, mirišemo prijatne mirise. Na ovom nivou, svi imamo povezanost sa Zemljom.

Pronađi deset razlika na slikama